

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՄԵՐ ՀՈՐԵԼՅԱՐՆԵՐԸ

Ազատ եղիագրյան—Բանաստեղծի ճանապարհը (ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս Սիրվա Կապուտիկյանի ծննդյան 80-ամյակի առթիվ)	3
Դավիթ Քերթսենցյան—Ակադեմիկոս Վարազդատ Հարությունյան (ծննդյան 90-ամյակի առթիվ)	15

ՀՈՒՎԱԾՆԵՐ, ՀԱՂՈՐԴՈՒՄՆԵՐ

I

Կարեն Դավաթյան—Հայաստան—Սփյուռք: Ինտեգրացիայի փուլ	20
Լեոգորուշ Խորշուդյան—1918 թ. Մայիսյան հերոսամարտերը և Հայաստանի Հանրապետության պատմական նշանակությունն ու դասերը	27
Արաս Գրիգորյան—Վ. Տերյանի «Երկիր Նաիրի» և «Մթնշաղի անուրջներ» շարքերի գեղարվեստական ամբողջականությունը	33
Սարի Զաքարյան—Հայրենասեր և քաղաքագետ Ալ. Իսահակյանը «Հիշատակաբանում	31
Արսեն Գլջյան—Հակոբ Պարոնյանի «Մեծապատիվ մուրացկանները»	62
Ազատ Համբարյան—Աղբյուր Սերոբ (մահվան 100-ամյակի առթիվ)	73
Սարգիս Հարությունյան—Սերոբ	82
Պիոն Հակոբյան—Զախողանք, թե՛ մահանջ (ինչո՞ւ խափանվեց Աբովյանի «Պալապ վախտի խաղալիքի» տպագրությունը)	87
Կլիմենտ Հարությունյան—Ֆրանսիական քանակի Հայկական լեզուներ 1916—1920 թվականներին	101
Հայկազ Հովհաննիսյան—«Ռուսկի արխիվ» և «Ռուսկայա ստարինա» հանդեսները Հայաստանի XIX դ. առաջին կեսի ռազմաքաղաքական դրության մասին	112

II

Աշոտ Մելքոնյան—Ժողովրդագրական գործընթացների միտումները Էրզրումի նահանգում (XVI դ.—XX դ. սկիզբ)	122
Ալբերտ Խառատյան—Կոստանդնուպոլսի հայ գաղթօջախի կազմավորումը (XV դ. II կես—XVII դ. I կես)	130
Բաբկեն Հարությունյան—Մեծ Հայքի Տավրոսբերան (Տուրոսբերան) աշխարհն ըստ «Աշխարհացոյցի»	147
Գրիգոր Գրիգորյան—Սյունյաց եպիսկոպոսների շինարարական գործունեությունը (IX—XIV դդ.)	166
Սարգիս Պետրոսյան—Գնունի նախարարական տոհմի և գինու պաշտամունքի շուրջ Ռախա Ամիրբեկյան—Ֆիրդուսու 1830 թ. «Ծահ-Նամայի» «Բարզու-Նամա» ընդմիջարկության պատկերաշարը (ռուսերեն)	175
Օֆելյա Խաչատրյան—Մովսես Խորենացու «Հայոց պատմության» բառապաշարի համեմատությունը V դարի գրական հուշարձանների բառապաշարի հետ	190
Մհեր Պապյան—Նկատառումներ Հայաստանում պավլիկյան շարժման վերաբերյալ	202
Արաս Գոսյան—Ասորեստանը և Հայկական լեռնաշխարհի երկրները մ.թ.ա. XIII դ. երկրորդ կեսին	209
Վարշամ Ավետյան—Փայտամշակումը Սևանի ավազանում միջին բրոնզի դարում	222
Հրաչյա Թամրազյան—Խոսրով Անձևացու խրատներն ու քարոզները	232
Գագիկ Հարությունյան—Եկեղեցական աթոռների գահերեցության խնդիրը Աքքայի ժողովում (1263 թ.)	241
Արմեն Խաչիկյան—Քաղաքական քարոզչությունը Արտաշեսյան արքաների դրամահատության մեջ	250
Էդդա Վարդանյան—Միմաս մանրանկարչի գեղարվեստական ժառանգությունը	262
	268

III

Լավրենտի Հովհաննիսյան—Բարբառային մի քանի բառերի քննություն	283
Արմեն Ղարազյուզյան—Անտիկ աղբյուրների Պարիադրես լեռը	283
Գուրգեն Խաչատրյան—Գրաբարի գուգաբայական հարադրությունները	295
Տիրան Մարության—Սանահինի Ամենավերկիչ եկեղեցու պունակամարաշարի իրականացման ժամանակը	306
Տաթևիկ Սարգսյան—Ղրիմի Սուրբ Խաչ վանքը և նրա նորահայտ վիմագրերը	311
Վանո Եղիազարյան—Հովհաննես Մկրտչի թեման Թվկուրանցու ստեղծագործության մեջ	324
Աստղիկ Իսրայելյան—Հավկիթ-պահպանակները հայ ժողովրդական հավատալիքներում	331
Զրիստինե Կոստիկյան—Ղարաբաղի XVIII դարի պատմությունը ըստ Միրզա Յուսուֆ Ներսեսովի «Թարիխ-ե Սաֆի»-ի	342

ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐ

Հմայակ Մարտիրոսյան—Արտաշատ—Տիգրանակերտ և Արտաշատ—Մցխեթ ճանապարհները Պեյթինգերի քարտեզի վրա (ոուսերեն)	359
Բաբկեն Հարությունյան—Հմայակ Մարտիրոսյանի «Արտաշատ-Տիգրանակերտ և Արտաշատ—Մցխեթ ճանապարհները Պեյթինգերի քարտեզի վրա» հոդվածի աղբյուր	364

ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒՄՆԵՐ

Հրանտ Ավետիսյան—Կովկասյան հանրապետությունների կոնֆեդերատիվ միավորման հարցերը և Թուրքիան (1921—1922) (ոուսերեն) 4	366
Ալվարո Ղազիյան—Ծարտարապետ Թ. Թորամանյանի դիմումը առաջին համաշխարհային պատերազմում հայ ժողովրդի կրած վնասները քննող հանձնաժողովին՝ 1918 թ. ապրիլին թուրքական արշավանքի հետևանքով իր կրած կորուստների վերաբերյալ	383

ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հրաչ Բարթիկյան—Ռուսաստանի և Խորհրդային Միության հույները: Վերաքննակեցումներ և տեղահանություններ	397
Գեղամ Կիրակոսյան—Դիվան հայ վիմագրության, պրակ VIII, Ռուսաստանի Դաշնություն	408
Թամար Գևորգյան—Հայ ժողովրդական հեքիաթներ, 14, Վասպուրական	410

ԳԻՏԱԿԱՆ ԻՆՖՈՐՄԱՑԻԱ

Արտավազդ Նազարյան—«Աստվածաշնչական Հայաստան» գիտաժողով Օշականում	412
---	-----

ԼՐԱՏՈՒ

Վլադիմիր Խոջաբեկյան—Միքայել Խաչիկի-Քոթանյան	417
---	-----

СОДЕРЖАНИЕ

НАШИ ЮБИЛЯРЫ

Ազատ Եղիազարյան—Путь поэта (к 80-летию со дня рождения академика НАН РА Сильвы Капутикян)	3
Դավիթ Կերտմենդյան—Академик Вараздат Арутюнян (к 90-летию со дня рождения)	15

СТАТЬИ, СООБЩЕНИЯ

I

Карлен Даллакян—Армения—Спюрк. Этап интеграции	20
Лендруш Хуршудян —Геронческие майские бои 1918 г. и историческое значение и уроки Республики Армении	27
Арам Григорян—Художественная целостность поэтических циклов В. Терьяна «Страна Наирн» и «Грезы сумерек»	39
Мари Закарян—Патриот и политик Ав. Исаакян в «Дневниках»	51
Арсен Глджян—«Высокоцитимые попрошайки» Акопа Пароняна	62
Азат Амбарян—Ахбюр Сероб (к 100-летию со дня смерти)	73
Саркис Арутюнян—Сероб	82
Пион Акопян—Неудача или отступление? (Почему не осуществилось издание сборника Х. Абовяна «Развлечения в часы досуга»)	87
Климент Арутюнян—Армянский легион французской армии в 1916—1920 годах	101
Айказ Оганесян—Журналы «Русский архив» и «Русская старина» о военнополитическом положении Армении в первой половине XIX в.	112

II

Ашот Мелконян—Тенденции демографических процессов в Эрзрумском вилайете (XVI в.—начало XX в.)	122
Альберт Харатян—Образование армянской колонии Константинополя (II половина XV в.—I половина XVII в.)	130
Бабкен Арутюнян—Область Тавруберан (Туруберан) Великой Армении по «Ашхарацуицу» («Армянской географии»)	147
Григор Григорян—Строительная деятельность епископов Сюника (IX—XIV вв.)	166
Саргис Петросян—О нахарарском роде Гнуни и культе вина	175
Ранса Амирбекян—Иллюстративный цикл интерполяции «Барзу-нама» из «Шах-нама» Фирдоуси 1830 г. (на русском языке)	190
Офелия Хачатрян—Сравнение лексики «Истории Армении» Мовсеса Хоренаци с лексикой литературных источников V века	202
Мгер Папян—Соображения о павликианском движении в Армении	209
Арам Косян—Ассирия и страны Армянского нагорья во второй половине XIII в. до н. э.	222
Варшам Аветян—Деревообработка в среднем бронзовом веке в Севанском бассейне	232
Грачья Тамразян—Наставления и проповеди Хосрова Андзеваци	241
Гагик Арутюнян—Вопрос о первопрестолни на соборе в Аккре (1263 г.)	250
Армен Хачикян—Политическая пропаганда в монетном чекане Арташесидских царей	262
Эдла Варданян—Художественное наследие миниатюриста Минаса	268

III

Лаврентий Оганесян—Исследование нескольких диалектных слов	283
Армен Карагезян—Гора Париадр античных источников	288
Гурген Хачатрян—Составные (сопоставленные) глаголы в грабаре	295
Тиран Марутян—Время постройки колоннады Храма Спасителя в Сананне	306
Татевик Саргсян—Монастырь Сурб Хач Крыма и его новоявленные надписи	311
Вано Егназарян—Тема Иоанна Предтечи в творчестве Тлкуранци	324
Астхик Израелян—Яйца-обереги в армянских народных верованиях	331
Кристине Костилян—История Карабаха XVIII в. по «Тарих-е сафи» Мирзы Юсуфа Нерссова	342

ОБСУЖДЕНИЯ

Амаяк Мартиросян—Пути Арташат—Тигранакерт и Арташат—Михета на карте Пейтингера (на русском языке)	359
Бабкен Арутюнян—По поводу статьи Амаяка Мартиросяна «Пути Арташат—Тигранакерт и Арташат—Михета на карте Пейтингера»	364

ПУБЛИКАЦИИ

Грант Аветисян—Вопросы конфедеративного объединения Кавказских республик и Турция (1921—1922 гг.) (на русском языке)	366
Алвард Газиян—Заявление архитектора Т. Тораманяна о понесенных им потерях во время турецкого нашествия в апреле 1918 г., адресованное Комиссии по выявлению потерь армянского народа в период первой мировой войны	388

РЕЦЕНЗИИ

Грач Бартиякян—Греки России и Советского Союза. Переселения и депортации	397
Гегам Киракосян—Диван армянской эпиграфики. Вып. VIII, Российская Федерация	408
Тамар Геворкян—Армянские народные сказки. 14, Васпуракан	410

НАУЧНАЯ ИНФОРМАЦИЯ

Артавазд Назарян—Научная сессия «Библейская Армения» в Ошакане	412
--	-----

ХРОНИКА

Владимир Ходжабекян—Микаел Хачикович Котанян	417
--	-----

CONTENTS

OUR JUBILEES

Azat Eghiazaryan—The way of the Poet (on the occasion of the 80th anniversary of Academician of NAS of RA Silva Kaputikyan)	3
David Kertmenjyan—Academician Varasdat Harutyunyan (of the occasion of the 90th anniversary)	15

ARTICLES, REPORTS

I

Karlen Dallakyan—Armenia—Diaspora. The Integration Stage	20
Lendrush Khurshudyan—The May Heroic Battles of 1918 and Historic Significance and Lessons of the Republic of Armenia	27
Aram Grigoryan—The Artistic Unity of Poetic Series «The Country of Nairi» and «The Twilight Dreams» by V. Teryan	39
Mary Zakaryan—Patriot and Politician Av. Isahakyan in «Diary»	51
Arsen Gijyan—«Honourable Beggars» by Hakob Paronyan	62
Azat Hambaryan—Akhbyur Serob (dedicated to the centenary of the death)	73
Sargis Harutyunyan—Serob	82
Plon Hakobyan—Misfortune or Retreat? (Why was not realized publication of Kh. Abovian's «Amusements at Leisure»?)	87

Kliment Harutyunyan—The Armenian Legion of the French Army in 1916—1920s . . .	101
Haykaz Hovhannisyan—«Russki Arkhiv» and «Russkaya Starina» about the Military-Political State of Armenia in the First Half of the 19th Century . . .	112

II

Ashot Melkonyan—Tendencies of Demographic Processes in the Erzerum Vilayet 16th c.—the beginning of the 20th c.)	122
Albert Kharatyan—The Formation of the Armenian Community of Constantinople (the second half of the 15th c.—the first half of the 17th c.)	130
Babken Harutyunyan—The Region of Tavruberan (Turuberan) of Great Armenia according to «Ashkharatsoyc» («Armenian geography»)	147
Grigor Grigoryan—Building Activities of the Metropolitans of Sunik (the 9th—14th centuries)	166
Sargis Petrosyan—About the Nobiliary Family Gnouni and the Cult of Wine	175
Raisa Amirbekyan—Cycle of Illustrations of «Barzu-Nama» Interpolation from Firdousi's «Shah-Nama» of 1830 (in Russian)	190
Ofelia Khachatryan—Comparison of the Vocabulary of «History of Armenia» of Movses Khorenatsi with the Vocabulary of the 5th Century Literary Monuments	202
Mher Papyan—Some Notions about the Paulician Movement in Armenia	209
Aram Kossian—Assyria and the Countries of the Armenian Highland in the Second Half of the 13th Century B. C.	222
Varsham Avetyan—Timber processing in the Middle Bronze Age in the Basin of Sevan	232
Hrachya Tamrazyan—Homilies and Sermons by Khosrov Andzevatsi	241
Gagik Harutyunyan—The Problem of the Superiority of the Oecumenical Thrones at the Accra Council in 1263	250
Armen Khachikyan—Political Propaganda in Royal Coinage of the Artaxiads of Armenia	262
Edda Vardanyan—The Artistic Heritage of the Miniaturist Minas	268

III

Lavrenti Hovhannisyan—A Research of Some Dialectical Words	283
Armen Gharageozyan—The Pariadres Mountain of the Antique Sources	288
Gurgen Khachatryan—Compound Verbs in Grabar	295
Tiran Marutyan—The Time of Construction of the Colonnade of the Saviour Church in Sanahin	306
Tatevik Sargsyan—The Surb Khatch Monastery of the Crimea and its New-found Inscriptions	311
Vano Eghiazaryan—The Theme of John Baptist in the Creative Work of Tlkurantsi	324
Astghik Israyelyan—Egg-amulets in the Beliefs of the Armenian People	331
Christine Kostikyan—The History of Karabagh in the 18th Century according to «Tarikh-e Safi» by Mirza Yusuf Nersessov	342

DISCUSSIONS

Hmayak Martirosyan—The Roads Artashat—Tigranakert and Artashat—Mtskheta in Tabula Peutingeriana (in Russian)	359
Babken Harutyunyan—About Hmayak Martirosyan's Article «The Roads Artashat—Tigranakert and Artashat—Mtskheta in Tabula Peutingeriana»	364

PUBLICATIONS

- Hrant Avetisyan**—The Questions of Confederate Union of the Caucasian Republics and Turkey (1921—1922) (in Russian) 366
- Alvard Ghaziyan**—Architect T. Toramanyan's Statement to the Commission Investigating Losses of the Armenian People Suffered During World War I about his Losses as a Result of the Turkish Invasion in April 1918 388

BOOK REVIEWS

- Hratch Bartikyan**—The Greeks of Russia and the Soviet Union: Resettlements and Deportations 397
- Gegham Kirakosyan**—Divan of the Armenian Epigraphy. Vol. VIII, 1999 Russian Federation 408
- Tamar Gevorgyan**—The Armenian Popular Fairy-tales, 14, Vaspurakan 410

INFORMATION

- Artavazd Nazaryan**—«Biblical Armenia»—The Scientific Conference in Oshakan . . 412

NEWS

- Vladimir Khojabekyan**—Michael Khachiki Kotanyan 417